

Nr 67.

Av herr **Andersson** i Dunker m. fl., om anslag för utförande av skydds- och reparationsarbeten på Mälsåkers slott.

Genom pressen — nyligen även genom ett radioprogram — har uppmärksamheten upprepade gånger fästs på det bedrövliga tillstånd i vilket Mälsåkers slott befinner sig.

Mälsåkers slott i Ytterselö socken i Södermanland är i sitt slag ett av vårt lands allra främsta byggnadsminnesmärken. Det byggdes på 1670-talet enligt ritningar av en av dåtidens förnämsta arkitekter i vårt land, Nicodemus Tessin d. ä. Den fasta inredningen var synnerligen påkostad med ståtliga stucktak, utförda av tidens skickligaste stuckatörer. Valven i kapellet i bottenvåningen uppbäras av marmorkolonner, som härröra från Stockholms gamla slott Tre kronor.

Under senaste världskriget kom slottet, som då länge stått obebott, att tagas i anspråk som expeditionsbyggnad för en norsk polisskola i orten. För Mälsåker innebar denna användning en mycket stor påfrestning, då de gamla eldstäderna vintertid måste hårt utnyttjas. Den 24 januari 1945 drabbades slottet också av en eldsvåda, vid vilken hela yttertaket, attikavåningens bjälklag och tegelgolv störtade in och övre våningens stucktak till största delen förstördes. I övrigt lämnades byggnaden i stort sett oskadad av elden. Däremot inträffade förödande vattenskador. Vattnet trängde sålunda långt ned i de undre våningarna och har åstadkommit frostsador på väggarnas puts samt dessutom genomfuktat bjälklagen, vilka till följd härav angripits av röta och svamp. På längre sikt har denna fuktförstöring visat sig lika ödeläggande som branden. Flera innertak ha sålunda långt efter branden störtat in genom att takbjälkarna ruttnat.

Kort tid efter branden pålades ett provisoriskt yttertak. Genom försorg av riksantikvarieämbetet tillvaratogs samtidigt i största möjliga utsträckning de nedfallna stucktaken. Några mera omfattande iståndsättningsarbeten på slottet kunde emellertid på grund av rådande tidsomständigheter icke utföras.

År 1946 erhöll dåvarande ungerske medborgaren Tibor Genal Kungl. Maj:ts tillstånd att förvärva Mälsåker och förband sig i samband därmed att låta restaurera slottet för en summa av 200 000 kronor samt att därefter överlämna byggnaden jämte tillhörande parkområde till Uppsala universitet.

Enligt föreskrift av Kungl. Maj:t skulle restaureringsarbetena utföras under kontroll av riksantikvarieämbetet. Den rådande situationen på arbetsmarknaden medgav emellertid icke att arbetena påbörjades förrän 1948. Sedan arbetena kommit i gång på ägarens bekostnad enligt den gjorda ut-

fästelsen, pålades nytt yttertak, utfört såsom en trogen rekonstruktion av det gamla taket. Det nya taket belades med plåt. Sedan ägaren försatts i konkurs avbrötos arbetena. Plåttäckningen på yttertaget var då icke helt utförd. Taklisten var ej ens påbörjad. Några reparationsarbeten av fasadernas puts eller i det inre av slottet hade ej heller hunnit igångsättas.

Vid exekutiv auktion den 17 april 1950 såldes Mälsåkers slott och egendom till ett konsortium, bestående av grosshandlaren K. A. Bergander, disponenten D. Stjernberg samt direktörerna R. Nothander och O. Becksén.

Genom gåvobrev den 22 januari 1951 — inlämnat till Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien den 24 februari samma år — erbjödo de nya ägarna slottet jämte tillhörande park till Kungl. Maj:t och kronan för att slottet för all framtid skulle kunna genom akademiens försorg vårdas såsom byggnadsminnesmärke. Ägarna hade nämligen själva icke funnit möjlighet att restaurera slottet. I skrivelse till Konungen den 24 februari 1951 har akademien anmält vad som sålunda passerat samt anhållit om bemyndigande att på Kungl. Maj:ts och kronans vägnar emottaga gåvan i enlighet med donationsbrevets bestämmelser. Samtidigt framlade akademien en kostnadsberäkning för slottets istandsättning, slutande på ett totalbelopp av 500 000 kronor, vilken kostnad akademien ansåg skulle kunna fördelas på tio år och bestridas förmedelst ett anslag av 50 000 kronor om året å riksstaten. Ärendet är alltså beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Under tiden har förfallet på slottet fortskridit i en med tiden alltmera ökad hastighet. Flera innertak ha till följd av rötskador i bjälklagen störtat in. Det redan pålagda men ofullständigt plåttäckta yttertaget hotar att snart förstöras till följd av inverkan av väder och vind. Genom alla de tomma fönsteröppningarna och den breda luckan i murarna vid platsen för taklisten äga regn och snö obehindrat tillträde till slottsgemaken. Funnos under åren närmast efter branden möjligheter att återställa slottet i beboeligt skick för rimliga kostnader, torde dessa möjligheter nu få anses vara tillspillogivna. Även i sitt nuvarande ytterligt förfallna och skadade skick utgör slottet emellertid ett minnesmärke av förnämsta rang, vars räddande åt framtiden är en riksangelägenhet. Vad som skall göras måste emellertid göras snart. Ännu en vinters påfrestningar kunna bli för mycket för den gamla byggnaden.

Riksantikvarieämbetet har vid ett par tillfällen i begränsad omfattning låtit utföra skyddsarbeten på yttertaken. Sålunda ha år 1953 sådana arbeten för inalles 12 000 kronor utförts. Nu fordras emellertid insatser av helt annan storleksordning, om slottet över huvud taget skall kunna räddas. En kostnadsberäkning, som utförts av riksantikvarieämbetet, slutar på 136 500 kronor. För detta anslag kan förfallets fortskridande hejdas.

Av det angivna beloppet belöpa sig cirka 50 000 kronor på taktäckningsarbeten, fönster- och dörrarbeten samt stuprännor. Det är självfallet i första hand dessa arbeten som måste utföras vid en istandsättning.

Under åberopande av vad som ovan anförts få vi hemställa,
att riksdagen måtte för utförande av skydds- och reparationsarbeten på Mälsåkers slott anvisa ett belopp av 50 000 kronor.

Stockholm den 20 januari 1954.

Harald Andersson
i Dunker.

Ossian Sehlstedt.

Ellen Svedberg.

Ragnar Ekström.

Sven Wedén.

Gust. Larsson
i Julita.

Karl Kilsmo.
